

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, tisztelt Emlékezők!

Engedjék meg, hogy legelőször, a lemélyebb tisztelettel és szeretettel üdvözljem a körünkben megjelent túlélőket és a mártírok leszármazottjait, családtagjait.

A Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény Közalapítvány kuratóriuma, és a Közalapítvány által működtetett Holocaust Emlékközpont nevében üdvözlöm a Budapesten akkreditált diplomáciai testületek képviselőit, a magyar kormány képviselőit, közöttük kiemelten Dr. Nagy István miniszter urat, mai rendezvényünk társ-házigazdáját, a megjelent közjogi méltóságokat és közszereplőket, a zsidó közösségek vezetőit, a velünk emlékező egyházak képviselőit, tanárokat és diákokat, minden kedves vendégünket.

Azért jöttünk ma össze, hogy megemlékezzünk a holokauszt magyarországi áldozataira és felidézzük azokat a 78 évvel ezelőtti eseményeket, amelyek elindították történelmünk legnagyobb tragédiáját. A Holocaust Magyarországi Áldozatainak Emléknapja, április 16-a jelöli azt a napot, amikor 1944-ben megkezdődött a zsidónak minősülő magyar állampolgárok fizikai elkülönítése, gettóba kényszerítése, előbb Kárpátalján és az észak-keleti országrészben, Ungvártól Nyíregyházán át Mátészalkáig és Kisvárdáig, majd fokozatosan az egész vidéki Magyarországon. Ezzel megállíthatatlanul megkezdődött a magyarországi zsidóság, idősek és fiatalok, felnőttek és gyerekek, ártatlan áldozatok meggyilkolása. Rájuk emlékezzünk.

Emlékezzünk, mert ez erkölcsi kötelességünk. Emlékezzünk, mert erre készítet bennünket a belső kényszer. Emlékezzünk, habár minden megemlékezés feltépi a sebeket, felidézi a fájdalmat, amelyet fél millió zsidó és számos nem zsidó ártatlan áldozat elvesztése miatt érzünk. Vannak sebek, amelyeket nem gyógyít meg az idő sem. Mégis, emlékezzünk, mert nem tudunk nem emlékezni.

Ismerjük a történetek részleteit, ismerjük azokat a körülményeket, amelyek között a magyarországi zsidók és a zsidónak számító személyek éltek 1944 tavaszán. Ismerjük az egész folyamatot, amelynek utolsó szakasza 1944 március 19-én, a német megszállással kezdődött, hogy utána napok alatt az egész közösséget megbélyegezze és kivesse magából a többségi társadalom. Ismerjük, hogyan hozták létre április 16-án, a még közzé sem tett kormányrendelet alapján az első gettókat, majd ezekből néhány hét múlva hogyan deportálták az embereket Auschwitzba. Alig több, mint hat hét alatt majdnem 440 ezret. Ahol legtöbbjüket azonnal gázkamrába vetették, a maradék többségére pedig agyondolgoztatás, hónapokig tartó kínhalál várt.

Nehéz viszont megismerni és nehéz átérezni azt, hogy hogyan élték meg a szenvedők ezeket a napokat, hogyan vergődtek a kétségbeesés és az egyre halványuló remény között, hogyan kapaszkodtak meg egy-egy biztatónak tűnő szóban, hogyan bíztathatták egymást, hogy az ország vezetői nem teszik meg ugyanazt, amit a Baltikumtól Franciaországig, Norvégiától Görögorszáig már mindenhol megtettek. Az egyetlen remény, az utolsó szalmaszál, amibe belekapaszkodtak az volt, hogy a Kormányzó úr nem engedi, nem engedheti meg Magyarországon az események ilyen alakulását.

Mégis, bármennyire tragikus volt a sorsuk, bármennyire is kegyetlen volt a vég, én mégis azt szeretném, ha nem erre, nem **csak** erre emlékeznénk. Emlékezzünk az életükre, amikor

nagyszülőként, szülőként, gyerekeként, közeli és távoli rokonként és barátokként éltek az életüket, hozták meg több-kevesebb sikerrel mindennapi döntéseiket, örültek az örömek és bánkódtak a bánaton, összevesztek és kibékültek, szerettek, egyszóval, éltek. Emlékezzünk arra, ahogyan szorgosan dolgozva alkottak és teremtettek, biztosítva a megélhetést a családnak és a gyarapodást és fejlődést az országnak, melyet a HAZÁNAK tekintettek. Emlékezzünk az anyákra, akik gondoskodtak gyerekeikről és nevelték őket jó zsidónak és jó magyarnak, de mindenekelőtt, jó embernek. Emlékezzünk az idősekre, akik megfáradva és elgyengülve joggal várhatták, hogy utolsó éveiket nyugalomban és békességben, családjuktól körbevéve fogják eltölteni. És amikor felidézzük életeiket, legnehezebb azokra gondolni, akiknek évekből alig néhány jutott, akik gondolhatták és remélhették, hogy övék lesz a világ, hogy előttük a jövő, de előttük csak marhavagon, gáz és lángok voltak.

Mindezzel szembesülök, amikor feladataim a Holocaust Emlékközpontba szólítanak, és az Áldozatok Emlékfaláról megszólítanak közeli és távolabbi családtagjaim nevei. Hetvennyolc év távlatából is felfoghatatlan, hogyan történhetett meg mindez. Hogyan foszthattak meg embereket mindenüktől, emberi méltóságuktól és végül életüktől, csak azért, mert zsidók voltak? Hogyan válhatott egy néhány évtizede még befogadó országban a közhangulat élesen zsidóellenessé? Hogyan nézhették egykori szomszédok, volt munkatársak közönyösen, vagy sokszor kárörömmel, ahogy elhurcolják őket? Hogyan hallgathattak, nagyon kevés kivétellel a keresztény egyházak vezetői, amikor hittársaik tízezreit küldték a halálba?

Mindegyik kérdésre külön-külön ismerjük a választ, de az összkép, a holokauszt tragédiájának teljessége felfoghatatlan. A felfoghatatlan, és lehet, hogy feldolgozhatatlan múlt itt van velünk, és hat ránk. Hat ránk, második generációs túlélőkre, hat a lányaim generációjára és hatni fog az ő gyerekeikre is. Ahhoz, hogy ezt a hatást mérsékelhessük sokat és keményen kell dolgoznunk.

Az emlékezés mellett is egyik legfontosabb feladatunk fellépni és küzdeni a világszerte terjedő antiszemitizmus ellen. Különösen most, amikor közvetlen szomszédságunkban ismét fegyverek ropognak, amikor ismét harcokról és áldozatokról szólnak a hírek, amikor ismét féltetni kell békénket és biztonságunkat. Intézményünk alapvető feladata, hogy küzdjön a toleranciáért, fellépjen az antiszemitizmus ellen, hiszen a magyarországi holokauszt borzalmi valószínűleg nem játszódtak volna le, ha az első világháborút követően nem engedik szabadjára az zsidógyűlölet szellemét és később nem emelik azt egy destruktív állami politika szintjére. Ezt a következtetést kell levonnunk a történelemből és ez a következtetés kell, hogy vezéreljen bennünket a hétköznapijainkban. Magyarországon a kormány zéró toleranciát hirdetett az antiszemitizmus ellen és ez az erőfeszítése mindannyiunk támogatását megérdemli. Fel kell lépünk az antiszemitizmus, az idegengyűlölet, a kirekesztés minden megnyilvánulása ellen, hiszen láttuk, ennek elmulasztása milyen tragédiákhoz vezetett a történelmünk során.

Ezzel tartozunk nem csak az ártatlan áldozatok emlékének, akik előtt ma lerójuk kegyeletünket, hanem a jövő nemzedékeknek is, akiknek egy jobb, élhetőbb Magyarországot szeretnénk hátrahagyni.

Köszönöm, hogy meghallgattak.